Dnro: 253/06/2018

Eduskunnan lakivaliokunta

ASIANTUNTIJALAUSUNTO

Hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi avioliittolain 4 ja 109 §:n sekä lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta ja lakialoite laiksi avioliittolain 4 §:n 2 momentin kumoamisesta, HE 211/2018 vp

Suomen ortodoksinen kirkko esittää lausuntonaan seuraavaa:

Alaikäisavioliittojen sääntelytarvetta arvioidessa Suomen ortodoksinen kirkko pitää hyvänä, että Suomessa valvotaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilaa. Kirkko kokee tarpeelliseksi todeta, että se kunnioittaa ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa toteuttamalla niitä sakramenttien, perheiden tukemisen sekä kirkon miesten ja naisten rooleista opettamien arvojen pohjalta.

Suomen ortodoksinen kirkko haluaa kiinnittää huomiota alaikäisen tahdonmuodostuskykyyn avioitumispäätöstä tehtäessä. Kyseinen tahdonmuodostuskyky on hyvin yksilöllinen. Ihmisen harkintakyky karttuu iän myötä. Yksi tulee arvostelukykyiseksi varhemmin, toinen myöhemmin. Kaikki kuitenkin saavat oikeudellisen toimintavallan saman ikäisinä, mutta kaikki täysikäisetkään eivät sopimuksentekovaiheessa ole saavuttaneet tarvittavaa harkintakykyä tai ovat menettäneet sen.

Oikeusministeriössä on viime vuosina käsitelty vuosittain n. 10–30 poikkeuslupahakemusta (vuonna 1990 lähes 100, vuonna 2017 hakemuksia saapui 11. Lupia myönnettiin kuusi). Huomionarvoista on, että nykyisin valtaosa avioliiton poikkeuslupahakijoista on 17-vuotiaita ja että keskeisin peruste poikkeusluvan myöntämiselle on liittynyt uskonnolliseen vakaumukseen. Lupaa ei ole myönnetty alle 17-vuotiaalle pelkästään uskonnollisen vakaumuksen tai kulttuurillisten syiden perusteella. Tällöin perusteena on aina ollut alaikäisen osapuolen raskaus.

Suomen ortodoksinen kirkko tähdentää, ettei alaikäisen solmimaa avioliittoa tulisi rinnastaa lähtökohtaisesti pakkoavioliittoon, sillä pakkoavioliitto toteutuu myös täysi-ikäisenä solmituissa avioliitoissa kun liitto on solmittu vastoin jommankumman puolison suostumusta. Alle 18-vuoden ikäisen solmima avioliitto on voitu solmia myös molempien osapuolten vapaasta tahdosta.

Suomen ortodoksinen kirkko suhtautuu kielteisesti ulkomailla solmittuihin taikka ulkomaille avioon lähetettyjen niiden alle 18-vuotiaiden nuorten liittoihin, joiden pysyvä asuinpaikka on Suomessa.

Ulkomailla solmittujen avioliittojen tunnustamisten kohdalla on aina varmistuttava, että liitto on solmittu lähtömaassa laillisesti.

Suomen ortodoksinen kirkko toteaa edellä sanotun valossa, että avioitumisikäraja tulisi jossain määrin joustaa myös vastaisuudessa kotimaisten, Suomessa solmittujen avioliittojen kohdalla yksilöllisen harkinnan perusteella. Avioikärajasta joustaminen tulisi lähtökohtaisesti tehdä niissä tapauksissa, kun molempien aviopuolisoiden pysyvä asuinpaikka on Suomessa ja he haluavat alaikäisen osapuolen raskaudesta johtuen sitoutua ja kasvattaa lapsi avioliitossa.

Näkemyksensä tueksi Suomen ortodoksinen kirkko toteaa, että laaja tutkimusaineisto viittaisi siihen, että avioliitossa elävän biologisen isän ja äidin eheä ydinperhe on sopivin lapsen hyvinvoinnin ja kehityksen näkökulmasta. Lasta ja lapsen elämää koskevat ratkaisut tulisi arvioida lapsen edun näkökulmasta eikä siirtää sivuosaan avioliiton merkitystä koskevassa keskustelussa. Ortodoksinen kirkko haluaa edistää varsinkin nuorten ihmisten keskuudessa käsitystä, että avioliitto on ensisijainen ja suositeltava parisuhteen muoto.

Suomen ortodoksinen kirkko katsoo, että ehdoton alaikäraja avioliiton solmimiselle tulee olla vähintään 16 vuotta, joka on rikoslaissakin säädetty suojaikäraja. Kirkko pitää lapsen edun turvaamista tärkeänä ja suosittelee, että sosiaaliviranomaiset kuulisivat aina alaikäistä hakijaa henkilökohtaisesti. Kuulemisesta tulisi antaa myös lausunto. Avioliittoa solmittaessa tulisi aina ensisijassa varmistua, että valinta tehdään molempien osapuolten vapaasta tahdosta.

Edellä mainittu tulisi ottaa huomioon päätöstä tehtäessä siitäkin syystä, että tulevaisuudessa Suomeen muodostuu ja juurtuu todennäköisesti uusia ortodoksisen identiteetin ja perinteisen perherakenteen omaavia vähemmistöjä, jotka pitävät kieltään, kulttuuriaan ja identiteettiään yllä vielä useiden sukupolvienkin päästä. Tämä tosin riippuu vahvasti yksilöiden, perheiden, sukujen ja laajempien yhteisöjen omasta tahdosta ja toiminnasta, mutta jota ortodoksinen kirkko pyrkii toimintamahdollisuuksiensa puitteissa tukemaan. Uskonnon varaan tulee todennäköisesti niin ikään rakentumaan uutta ajallisesti kestävää yhteisöllisyyttä.

Kuopiossa 20.11.2018

Jari Rantala
lakimies
Kirkollishallitus
Suomen ortodoksinen kirkko